

Buurtprofiel Scharloo

Een beeld van de zone Scharloo te Curaçao

Buurtprofiel Scharloo

Zone 53
Anno 2011

Een beeld van de zone Scharloo te Curaçao

MINISTERIE VAN
**SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID
EN WELZIJN**

Voorwoord:

Het project buurtprofielen is een initiatief van het voormalig Sociaal Kennis Centrum. Het project is gestart als kwalitatief deelonderzoek van de buurtmonitor. Al tijdens de informatiebijeenkomsten met de wijkvertegenwoordigers is de behoefte gebleken om in de vorm van wijk- c.q. buurtprofielen een totaalbeeld van wijken vast te leggen. Buurtprofielen hebben als doel inzicht te bieden in het ontstaan van de wijken, de huidige situatie en het in kaart brengen van relevante ontwikkelingen.

Met de realisatie van buurtprofielen wil het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn een bijdrage leveren aan een integrale wijkaanpak voor Curaçao. Door kennis over de wijken te genereren en op een toegankelijke manier te presenteren ontstaat meer kennis over de situatie in de wijken, kan beter ingespeeld worden op de daadwerkelijke behoeftes van de bewoners en kunnen gerichte acties ondernomen worden.

De buurtprofielen hebben als ondertitel meegekregen:

Si mi sa mi pasado i mi presente mi por skohe mi futuro!

Door het verleden te kennen en het heden in kaart te brengen kunnen we onze toekomst gericht bepalen.

Voor u ligt het buurtprofiel van de zone Scharloo, wij hopen dat een ieder die geïnteresseerd is in deze zone baat zal hebben bij dit document.

Inhoudsopgave:

Voorwoord

Inleiding

- 1. Geografische positionering**
- 2. Historie en cultuur**
- 3. Sociaal-economische en demografische kenmerken**
- 4. Participatie**
- 5. Sociaal Kapitaal**
- 6. Leefbaarheid**
- 7. Veiligheid**
- 8. Gezondheid**
- 9. Sociale kaart**
- 10. Wijkontwikkeling**

Bijlage 1: Profiel van zone Scharloo

Bijlage 2: Geraadpleegde informanten

Bijlage 3: Literatuurlijst

Inleiding:

In een buurtprofiel worden objectieve en subjectieve data naast elkaar gezet en met elkaar in verbinding gebracht. Er worden bepaalde ontwikkelingen gesignaleerd en de beleving van deze ontwikkelingen worden verwoord aan de hand van de verhalen van de inwoners zelf.

Elk buurtprofiel begint met een geografische positionering. Daarin worden, aan de hand van de op Curaçao algemeen gangbare zone-indeling, de grenzen van de zones duidelijk weergegeven en wordt aangegeven welke wijken onderdeel van de betreffende zone uitmaken. Na de geografische positionering in hoofdstuk 1 volgt in hoofdstuk 2 een historische schets over het ontstaan van de wijken. In hoofdstuk 3 worden de sociaal-economische en demografische kenmerken op een rijtje gezet. Daarin wordt een situatie-schets gegeven hoe de bevolkingsopbouw in de buurt er uit ziet en tevens de situatie ten aanzien van werk en inkomen.

Vervolgens wordt in de hoofdstukken 4 t/m 8 een nadere toelichting gegeven op de aspecten participatie, sociaal kapitaal, leefbaarheid, veiligheid en gezondheid. In hoofdstuk 9, sociale kaart, wordt weergegeven welke voorzieningen en organisaties er aanwezig zijn in de wijken. Tot slot is in hoofdstuk 10 aandacht voor belangrijke ontwikkelingen in de wijken, waarbij in ieder geval specifieke wensen en behoeftes van de bewoners worden meegenomen en aandacht wordt besteed aan de “helden” uit de buurt.

Elk buurtprofiel wordt afgesloten met een 3-tal bijlagen. In deze bijlagen wordt een cijfermatige samenvatting van het profiel van de zone weergegeven, wordt aangegeven welke personen een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van het profiel en wordt een overzicht gegeven van relevante achtergrondliteratuur en aanvullende informatiebronnen.

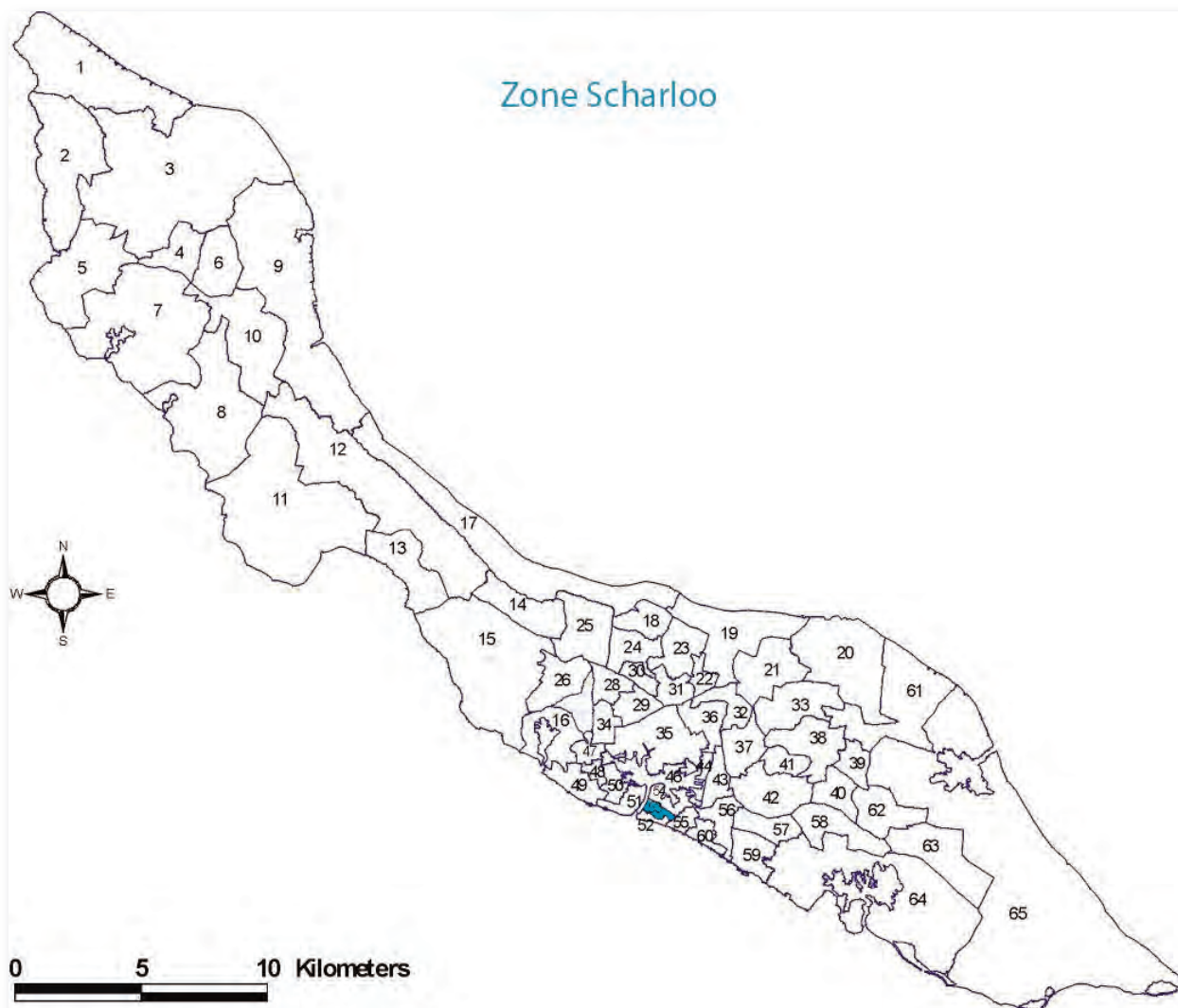

1. Geografische positionering van de zone Scharloo

Buurt: Scharloo

Zonegebied: 53

Code: 5520

De zone Scharloo omvat vier buurten: Scharloo, Fleur de Marie, Zwaan en St. Jago.

In Scharloo zijn de straten Abraham Mendez Chumaceiro Boulevard (1841 -1902), Bankasteeg, Bargestraat, Bitterstraat, Boldinghstraat, Borneosteeg, Concordiastraat, Kaya Otto Senior (Fundador Otto Senior NV, Ritz; 5-1-1905 t/m 8-8-1985), Koningin Wilhelminastraat, Nauwesteeg, Presidente Romulo Betancourt Bulevar, Scharlooweg, Van de Brandhofstraat, Van Raderstraat, Waigatsteeg, Werfstraat, Weststeeg en de pleinen Plasa Mundo Merced en Simon Bolivarplein.

Het Simon Bolivarplein

In Fleur de Marie zijn de volgende straten met een officiële naam: Bargestraat, Fort Nassauweg en Presidente Romulo Betancourt Bulevar.

In Zwaan zijn twee straten: John B. Gorsiraweg en Scharlooweg.

En in St. Jago betreft het de straten Berg Altena, Cochenillestraat, Indigostraat, John B. Gorsiraweg, Scharlooweg en St. Jagoweg.

---

2. Historie en cultuur

Naam van de buurt

Volgens Pruneti Winkel¹ zijn er verschillende verklaringen voor de naam Scharloo. Het meest waarschijnlijk is dat het een samenvoeging is van de twee Nederlandse woorden “schaar” en “loo”, die samen een strook bosland of grasland aan de kust aanduiden. Fleur de Marie heeft ook een naamsgeschiedenis, buurtbewoners geven aan dat het verhaal de ronde doet dat de buurt vernoemd is naar een Franse dame.

Forten en verdedigingswerken

Curaçao, een onneembare vesting, zou je bijna denken, uitgaande van het grote aantal (46) forten, batterijen en andere verdedigingswerken die Curaçao door de loop der jaren heeft gekend. De werkelijkheid is anders, bijna alle pogingen van de Engelsen, Fransen of piraten om Curaçaose grond te betreden zijn gelukt. Op 4 september 1800 lukte het de Fransen, komende vanuit Guadeloupe, bij Fort Sint Michiel aan wal te gaan en op te rukken naar Otrobanda, waar ze bezit namen van Fort Eennacht. De Franse aanval hield ongeveer twee weken stand. Gouverneur Lauffer zocht naar een geschikte plek voor een tegenreactie en vond die in Fleur de Marie bij Scharloo. Hij richtte daar een provisorische verschansing op met niets anders dan katoenbalen. Gemakkelijk ging dat niet, de slaven gingen in staking. Met hulp van twee Amerikaanse oorlogschepen lukte het hem enkele dagen later de Fransen het eiland te doen verlaten.²

Uitbreiding Willemstad

Tijdens deze Franse aanval bestond Willemstad al ongeveer anderhalve eeuw. In 1639 werd, niet lang nadat de Nederlanders het eiland in bezit hadden genomen, een stadskern gevormd, het huidige Punda. Op Scharloo werd door de Westindische Compagnie (WIC) een van de eerste negen plantages gesticht. De grond werd door de WIC aan Nederlandse boeren gegeven om landbouw te promoten. Zonder al te veel succes, de onvruchtbare grond en het droge klimaat boden weinig perspectief waardoor de meeste boeren besloten in het leger te gaan of het eiland weer te verlaten.³

Scharloo kwam, als voorstad van Punda, pas na 1850 tot ontwikkeling. Na het neerhalen van de stadsmuren (1861) en de aanleg van een brug (1883) over het Waaigat, is er geen sprake meer van een voorstad en wordt Scharloo een integraal onderdeel van het huidige Willemstad. Eind 19e eeuw komt Scharloo echt tot bloei en ontpopt het zich tot een woonbuurt van voornamelijk Joodse kooplieden met grote woningen in (neo-)klassicistische stijl. Banken bestonden in die tijd nog niet. Het bouwen van grote huizen was een alternatieve investeringsmanier in plaats van sparen of het kopen van waardepapieren. De Joodse Scharloobewoners waren succesvolle zakenlieden en daardoor zeer kapitaalkrachtig. Bijzonder was dat ze naast de bouw van het huis ook investeerden in mooie en luxe interieurs soms zelfs zo verregaand dat er complete interieurs in Louis XV en Louis XVI stijl in Parijs werden besteld. In tegenstelling tot hun protestantse wijkgenoten kenden de Joodse bewoners een nogal uitbundige en extraverte levensstijl. Rond 1960 begon het

---

¹Bron: Pruneti Winkel, P. (1987), “Scharloo”

²Bron: Hartog J. (1997), “De forten, verdedigingswerken en geschutstellingen van Curaçao en Bonaire”

³zie voetnoot 1

---

gouden tijdperk van Scharloo af te brokkelen. Jongere generaties Joden kozen voor een huis in andere delen van Curaçao zoals Damacor, Van Engelen en Mahaai. Het leven in Scharloo werd, onder andere door de stijging van kosten voor onderhoud van de gebouwen, te duur. Daarnaast werd het lastig om aan huishoudelijk personeel te komen na de komst van Nederlandse Shell medewerkers. Die hanteerden betere arbeidsvoorwaarden en betaalden meer voor huishoudelijk werk dan de Joden gewend waren.

Aan de noordrand van Scharloo ligt Fleur de Marie, een veel minder florissante woonwijk. Hier vestigden zich de Shell-arbeiders afkomstig van de andere eilanden van de Antillen, voornamelijk Bonaire.⁴ Buurtbewoners vertellen dat het overwicht van het aantal Bonairianen in de wijk dusdanig groot was dat de inwoners de wijk gekscherend ook wel “Den Boneiru” noemden. De steeds nadrukkelijker aanwezigheid van deze arbeiders, samen met het door de groeiende handel en industrie toenemende aantal zeelieden, hebben eveneens bijgedragen aan de leegloop van Scharloo. Nog steeds is Fleur de Marie een wijk van arbeiderswoningen die geen duidelijke structuur kent en waar de meeste wegen / voetpaden onverhard zijn. Door de aanleg van de Julianabrug in de jaren zestig van de vorige eeuw is ongeveer de helft van de oorspronkelijke bebouwing van Fleur de Marie gesloopt. Een ingrijpende verandering die niet alleen infrastructurele maar ook grote sociale gevolgen had voor de wijk⁵.

Martitieme geschiedenis

Scharloo grenst aan de haven en heeft mede daardoor een rijke maritieme geschiedenis. Aan de havenkant zijn diverse loodsen en werven gevestigd.

⁴Bron: Römer, R. (1991), “De sociale geschiedenis van Willemstad; haar wijken en hun bewoners”, UNA Cahier 35

⁵Alberto, F. en S. de Boer (2010), “Leefsituatie en toekomstvisie bewoners Scharloo Abou en Fleur de Marie

---

Monumenten

Het vertrek van veel bewoners uit Scharloo leidde een periode van leegstand en verval in. De ooit zo statige wijk veranderde in een achterbuurt met veel vervallen huizen. Veel gebouwen staan door hun bijzondere architectuur op de monumentenlijst. Scharloo behoort tot het werelderfgoed van Willemstad. De afgelopen tien jaar is er meer en meer geïnvesteerd in restauratie. In plaats van als woonhuis zijn de panden nu vooral ingericht als kantoorpand, bedrijfs- of overheidsgebouw.

De 18e en vroeg 19e eeuwse huizen in Scharloo onderscheiden zich qua bouwstijl nauwelijks van de elders op het eiland gebouwde huizen. Vaak is er sprake van een zadeldak met dakkapellen. De latere 19e eeuwse huizen darentegen zijn opvallende voorbeelden van de (neo)klassicistische stijl, met veel detail en versiering. Het oudste bijzondere huis van Scharloo, “De Vijf Zinnen”, opvallend vanwege vijf topgevels, bestaat niet meer. Het is enkele jaren geleden met de grond gelijk gemaakt en inmiddels is er een gelijknamige parkeerplaats gevestigd. Een ander bijzonder gebouw is het pand waar het Nationaal Archief in gehuisvest is, Batri di Bolo. Dit pand is onlangs gerestaureerd.

Voormalig pakhuis

Achternamen

Vanuit Censusedonderzoeken uit de 18e en 19e eeuw zijn namen bekend van families die in Scharloo woonden. Rond 1800 gaat het o.a. om de families Pinedo, de Sola, Maduro, Gomes Casseres, Da Costa Gomez en Senior. Enkele jaren later, tijdens het gouden tijdperk van Scharloo zijn het de families Jesurun, Cohen Henriquez, Senior, Alvares Correa en Maduro die behoren tot de welvarende families in Scharloo.⁶

---

⁶zie voetnoot 1

3. Sociaal-economische en demografische kenmerken

Met een oppervlakte van iets meer dan ½ km² is Scharloo een van de drie kleinste zones van Curaçao. Het is behoorlijk dichtbevolkt, er wonen bijna vier maal zoveel mensen per km² als elders op het eiland. Toch is er de laatste jaren sprake van een behoorlijke afname in inwonersaantallen.

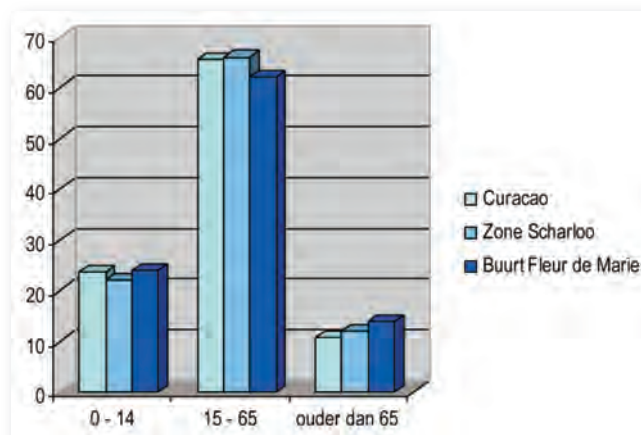
Aantal inwoners

In 1992 woonden er in Scharloo (inclusief Scharloo Abou, Fleur de Marie en St. Jago) 760 mensen, in 2001 is dat aantal gedaald tot 602⁷. Dat is een daling van ruim 20%, wat meer dan tweemaal zo hoog is dan het eilandelijk gemiddeld van 9,3%. Mogelijk heeft deze daling te maken met de grote emigratiegolf die in dat jaar plaatsvond van Curaçaoenaars naar Nederland in verband met de sterk verslechterde economische situatie, bezuinigingen en daaraan gekoppelde ontslagrondes bij de overheid. Ongeveer 1/3 van de totale bevolking van Scharloo woont in Scharloo Abou en Fleur de Marie. In deze twee buurten wonen in 2001 236 mensen.

Bewonerssamenstelling

In Scharloo wijkt de bewonerssamenstelling nauwelijks af van wat gemiddeld op Curaçao gangbaar is. Er zijn iets minder jongeren dan elders. Als de wijk Scharloo Abou er uitgelicht wordt verandert dit beeld enigszins. In Scharloo Abou / Fleur de Marie wonen iets meer jongeren jonger dan 15 jaar dan gemiddeld op de rest van Curaçao. De verschillen zijn echter minimaal.

Tabel 1: ontwikkeling relatieve leeftijdsverdeling in Scharloo, Census 2001

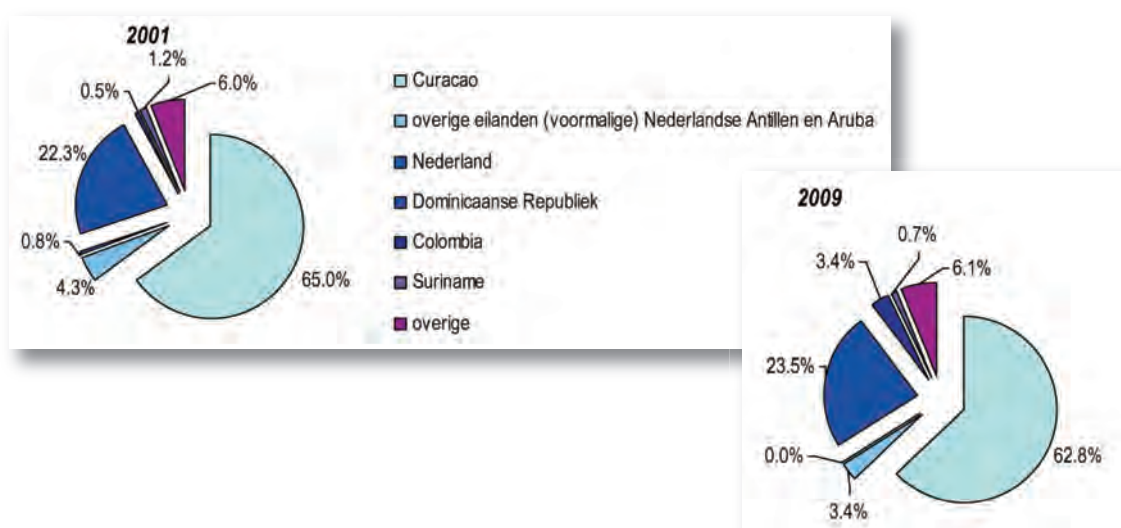

Ook voor wat betreft sexratio (het aantal vrouwen per 100 mannen) is in Scharloo nauwelijks verschil te zien met wat gemiddeld op het hele eiland gangbaar is. Op Curaçao is sprake van een onevenwichtige verdeling tussen het aantal mannen en vrouwen. Gemiddeld worden er op het hele eiland tijdens de Census van 2001 116 vrouwen geteld voor elke 100 mannen. In Scharloo wijkt dat cijfer met 112 vrouwen per 100 mannen nauwelijks af.

⁷CBS, Censusatlas 2001

In Scharloo wonen veel mensen die niet op Curaçao geboren zijn. Aannemelijk is dat dit te maken heeft met de geschiedenis en aard van, een gedeelte van de buurt. Fleur de Marie is een arbeiderswijk, ontstaan vanuit migratie van Shellarbeiders. De cijfers laten een groei van het aantal allochtonen in de wijk zien. In 1992 is 23,8% van de totale bevolking in Scharloo ergens anders geboren, in 2001 is dat percentage gestegen naar 30,1%. Onduidelijk is hoe deze sterke groei verklaard kan worden. De Buurtmonitor 2009 laat een nog hoger percentage allochtonen zien, bij deze meting is 62,8% op Curaçao geboren. Dat is ongeveer tweemaal zo veel als wat op eilandelijk niveau gangbaar is.

Tabel 2: Bevolkingssamenstelling naar geboorteland in Scharloo in 2001 en 2009

Gezinsstructuren

Voor wat betreft de gezinssamenstelling valt op dat in Scharloo veel mensen alleen wonen. Meer dan 1 op de 3 huishoudens bestaat slechts uit één persoon. Het percentage éénpersoonshuishoudens hoort met 37% in 2001 tot de top 3 van Curaçao. Alleen in de zones Punda en Zeelandia is het percentage éénpersoonshuishoudens hoger. Ook gezinnen met een vrouw aan het hoofd komen in Scharloo meer voor dan gemiddeld. In 2001 stond bij 43% van alle gezinnen in Scharloo een vrouw aan het hoofd. Meergezinshuishoudens komen niet zo vaak voor en gezinnen zijn kleiner dan gemiddeld. In Scharloo bestaat een gezin gemiddeld uit 2,6 personen, voor heel Curaçao is dat gemiddeld 3,0 personen. Op Curaçao is in 8,0% van de huishoudens sprake van een meergezinshuishouden, in Scharloo is dat percentage in 2001 5,5%.

Tienermoeders

Vergeleken met Westerse landen komen tienerzwangerschappen op Curaçao veel voor. Jong moeder worden heeft grote consequenties voor het sociaal-economische toekomstperspectief van deze vrouwen, zo blijkt uit een recent door de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg uitgebracht onderzoek⁸. Bijna alle jonge tienermoeders stoppen voortijdig met school. Zwanger, of met één of meer kleine kinderen, is het ontplooiën van een stabiele

⁸Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2010), Jong & Moeder; een inventariserend onderzoek naar de situatie van tienermoeders op de Nederlandse Antillen.

---

toekomst met persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden en een onderwijs / arbeidscarrière niet gemakkelijk. Bovendien ontstaat vaak een moeilijk te doorbreken vicieuze cirkel, een meisje van wie de moeder tienermoeder is heeft ongeveer achtmaal zoveel kans als elk willekeurig ander meisje om zelf ook tienermoeder te worden. Eilandelijk wordt in de Censusedonderzoeken een percentage tussen de 7 en 8% gemeten. In Scharloo ligt dit percentage in 1992 met 13,3%, aanmerkelijk hoger dus. Van 2001 is geen tienermoedercijfer bekend.

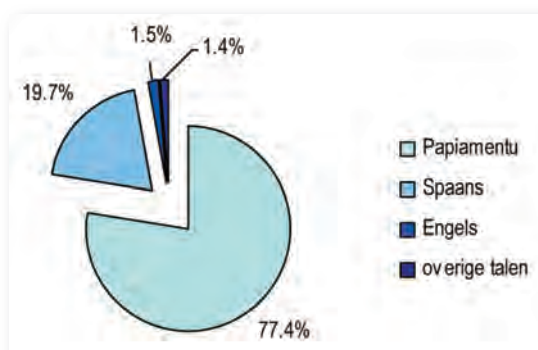
Sociaal-economische situatie

Op basis van gesprekken met buurtbewoners, uitgevoerd in 2008 door Unidat di Bario⁹, wordt armoede als een van de grootste problemen in de buurt benoemd. Dat wordt bevestigd door de cijfers van het Centraal Bureau voor Statistiek. In de Census van 2001 is het gemiddelde huishoudinkomen van Scharloo vastgesteld op Naf. 1.933, wat na Fortuna het laagste inkomen van het hele eiland is. Het gemiddelde huishoudinkomen, over heel Curaçao gemeten, is met een bedrag van Naf. 3.701 bijna tweemaal zo hoog. Een groot gedeelte van de wijk leeft dus waarschijnlijk inderdaad onder de armoedegrens, die in 2008 is vastgesteld op Naf. 2.195 voor een gezin met twee volwassenen en twee kinderen. Het aantal onderstandtrekkers is hoog in Scharloo, 12,5%, maar niet uitzonderlijk hoog. Dat impliceert dat een groot gedeelte van de inwoners voor een laag inkomen werkt.

Thuis taal

Ongeveer $\frac{3}{4}$ van de inwoners van Scharloo hebben Papiamentu als eerste taal. Opvallend is dat in Scharloo een grote groep Spaanssprekenden woont, ongeveer 1 op de 5 inwoners spreekt thuis voornamelijk Spaans. Nederlands komt als thuistaal nauwelijks voor in Scharloo en is ondergebracht in de categorie overige talen.

Tabel 3: overzicht meestgesproken thuistaal in Scharloo in 2001

---

⁹Zie noot 5.

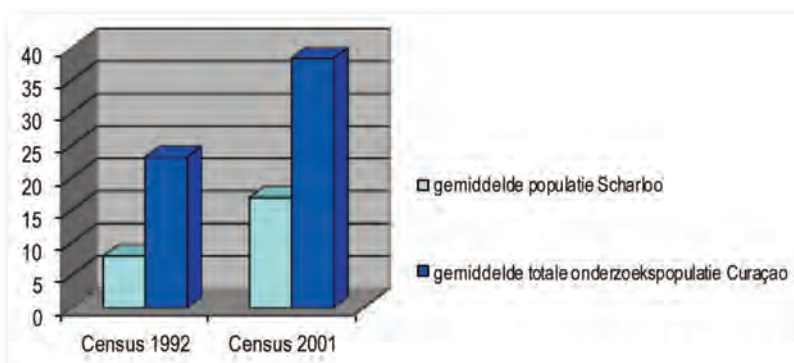
4. Participatie

Maatschappelijke participatie is één van de thema's die in de buurtmonitor gebruikt wordt om de kwaliteit van leven in de wijken te meten. Hierbij gaat het om deelname aan onderwijs, arbeidsmarkt, sport, andere vormen van vrijetijdsbesteding en kerkdiensten.

Onderwijs

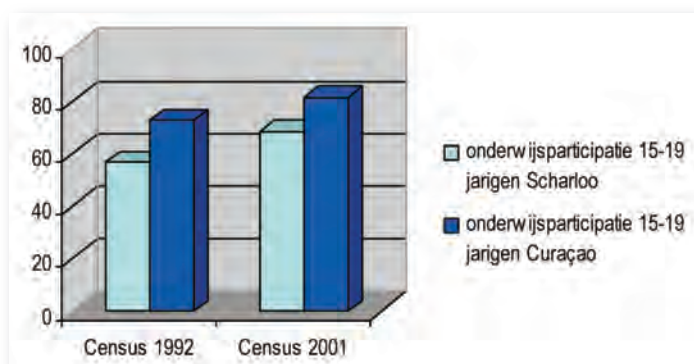
De meeste inwoners van Scharloo hebben een lage opleidingsachtergrond. Tegenover elke 100 laagopgeleiden zijn er in 2001 16,5 hoogopgeleid. De Census van 2001 laat ten opzichte van 1992 wel een duidelijke vooruitgang zien.

Tabel 4: ontwikkeling opleidingsniveau inwoners Scharloo in 1992 en 2001

Net als overal op Curaçao, gaan bijna alle kinderen en jongeren tussen de 4 en 14 jaar naar school, in Scharloo is dat 96,7%. Boven de 15 jaar neemt de onderwijsparticipatiegraad behoorlijk af. Van de 15 - 19 jarigen in Scharloo neemt in 2001 68,2% deel aan het onderwijs, daarmee blijft Scharloo redelijk ver achter op andere buurten op Curaçao, waar een gemiddelde van 81,5% geldt.

Tabel 5: onderwijsparticipatie 15 t/m 19 jarigen in Scharloo

Ook aan de participatie in voorschoolse voorzieningen valt het nodige te verbeteren. Waar eilandelijk gezien in 2001 42% van alle kinderen van 0 t/m 3 jaar een voorziening voor voorschoolse educatie bezoekt, is dat in Scharloo met 18,2% veel minder dan de helft. Met uitzondering van enkele wijken in Bandabou is dat het laagste percentage van het hele eiland.

In Scharloo doen veel kinderen een of meer klassen over in het basisonderwijs. Bijna 1 op de 3 jongeren (30,4%) van 13, 14 of 15 jaar zitten in 2001 ondanks hun hogere leeftijd nog steeds op de basisschool.

Het schooldrop-outpercentage van Scharloo is het hoogste van het hele eiland, bijna 3 van de 4 jongeren (72,7%) verlaat school zonder diploma. Het eilandelijk gemiddelde is 45,2%. De reden voor dit hoge percentage is niet bekend, verder onderzoek is aan te bevelen.

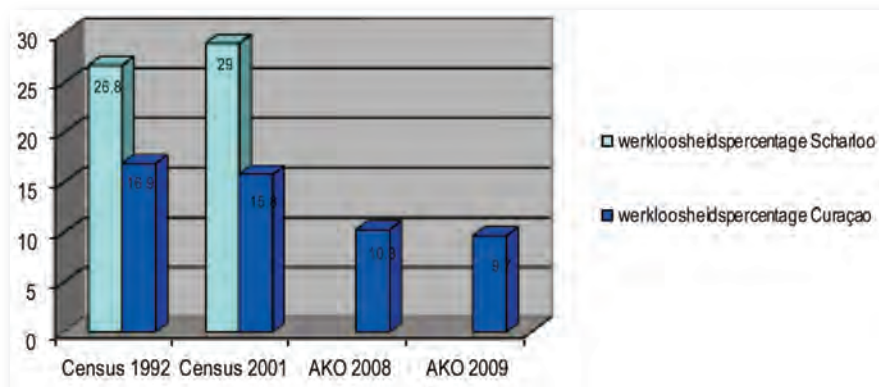

SBO onderwijs Frater Aurelio

Arbeid

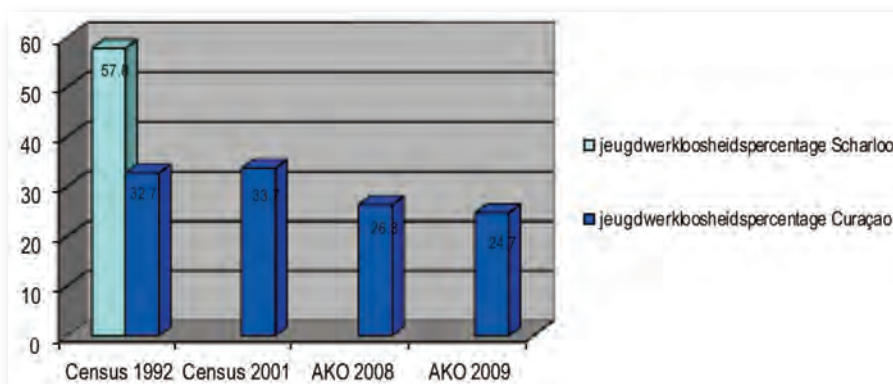
Waarschijnlijk direct gerelateerd aan het hoge drop-outcijfer, staat ook een zeer hoog werkloosheidspercentage. In 2001 is het werkloosheidspercentage van Scharloo met 29,0% bijna het dubbele van het eilandelijk gemiddelde van 15,8%.

Tabel 6: werkloosheidspercentage in Scharloo vergeleken met Curaçao in 1992, 2001, 2008 en 2009

Ook het jeugdwerkloosheidscijfer is met 57,8% in 1992 hoger dan waar ook op Curaçao.

Tabel 7: jeugdwerkloosheidspercentage in Soto vergeleken met Curaçao in 1992, 2001, 2007, 2008 en 2009

Sport en vrijetijdsbesteding

Er zijn nauwelijks faciliteiten in de wijk, niet om te sporten, geen buurtcentrum, geen speelgelegenheden voor kinderen. Die worden door de bewoners ook sterk gemist.

Voetbalveld in woonwijk St. Jago

---

5. Sociaal Kapitaal

Met sociaal kapitaal wordt bedoeld op de sociale netwerken en de wederkerigheid van contacten tussen mensen, vrienden, burens maar ook vreemden, alsook het onderlinge vertrouwen dat daaruit voortvloeit. Eén van de aspecten van sociaal kapitaal is dus het vertrouwen in de mensen in je omgeving. De mate van vertrouwen is o.a. belangrijk voor de capaciteit van een collectiviteit om aan de verbetering van hun eigen leef- en woonklimaat te werken.

Uit gesprekken met buurtbewoners blijkt dat Fleur de Marie van vroeger uit een sterke sociale structuur kende. Mensen leefden als goede burens naast elkaar en hielden gezamenlijk de buurt schoon. Sanitaire voorzieningen waren er niet, maar dat leidde niet tot problemen of vervuiling, de zee is dichtbij. Hoewel het een kleine buurt is, waren er vroeger bekende uitgaansgelegenheden, waaronder het Chinese restaurant dat in de volksmond “Playboy” werd genoemd en de Oranje Bar. Deze uitgaansgelegenheden waren niet alleen voor de buurt, van heinde en verre kwamen er mensen op af. Zo heeft zelfs Celia Cruz tijdens één van haar bezoeken ooit de Oranje Bar bezocht.

Het gebeurde op 6 november 1967, om precies te zijn om tien voor acht 's ochtends. De in aanbouw zijnde Julianabrug was losgeraakt. Een deel ervan kwam met donderend geraas in de St. Annabaai terecht. Naast de gebeurtenissen van 30 mei 1969 wordt deze gebeurtenis gezien als de grootste ramp uit de Curaçaose geschiedenis. In totaal 15 werklieden verloren hun leven, 9 Curaçaonaars en 6 Europese Nederlanders, allemaal werknemers van de Curaçaose Dokmaatschappij. De daadwerkelijke oorzaak van de ramp is nooit duidelijk geworden, wel doen allerlei speculaties de ronde, o.a. over een zwakke fundering en een gebrekkige ankering.

Bron: Karel Josefa, Maandag 6 november 1967; de geschiedenis van de val van de Julianabrug.

Scharloo kenmerkte zich door een grote mate van eenheid. Buurtbewoners groetten elkaar, zorgden voor elkaar en hadden oprechte aandacht voor bijvoorbeeld zieken. Hoewel de buurt niet meer het oorspronkelijke karakter heeft, ervaren de buurtbewoners nog steeds een grote mate van saamhorigheid. Het bouwen van de Julianabrug halverwege jaren 60 is van grote invloed geweest op de sfeer en situatie in Scharloo. Veel huizen moesten wijken voor de aanleg van de oprit van de brug. Een grote verhuizingsgolf was het gevolg. Veel inwoners van Scharloo zijn door deze gebeurtenis verhuisd naar andere wijken zoals Koraal Specht, St. Jago, Monte Verde, etc.. Daar zijn ze in volkswoningen van de overheid terecht gekomen. De wens om ooit terug te keren naar Scharloo / Fleur de Marie leeft volop, de contacten tussen de voormalige buurtbewoners blijft dan ook, ondanks de fysieke afstand, bestaan.

Dat de bewoners in harmonie met elkaar wonen blijkt ook uit het onderzoek naar de leefsituatie en toekomstvisie bewoners van Scharloo Abou en Fleur de Marie, uitgevoerd in maart 2010 in opdracht van het Secretariaat Stadsvernieuwing¹⁰. Bijna 90% van de in dit onderzoek geïnterviewde bewoners geeft aan geen enkele verhuisbehoefte te hebben. Wonen in Scharloo wordt als prettig ervaren vanwege de harmonie en rust die er in de wijk heerst, de

¹⁰Alberto, F. en S. de Boer (2010), Leefsituatie en toekomstvisie bewoners Scharloo Abou en Fleur de Marie, RE-SET Consult in opdracht van Secretariaat Stadsvernieuwing

---

cultuurhistorische waarde van dit deel van de stad en het feit dat de wijk zo centraal ligt. De meeste bewoners geven expliciet aan veel contact met andere bewoners te hebben. Dat betreft vooral de doelgroep 35 jaar en ouder, jongeren en jong volwassenen zoeken niet in de eerste plaats de contacten in de wijk, maar hebben hun vriendenkring via school of andere activiteiten.

Woningen in Fleur de Marie

Ontmoetingsplek Fleur de Marie

---

6. Leefbaarheid

Leefbaarheid is de door bewoners ervaren kwaliteit met betrekking tot het wonen die bepaald wordt door het aanzicht van de woonomgeving en het gedrag van omwonenden en anderen die in de woonomgeving verkeren. Hierbij kan men streven naar een schoon en veilige wijk, maar ook het investeren in de sociale samenhang en de aanwezigheid van de nodige voorzieningen is hierbij belangrijk.

Infrastructuur

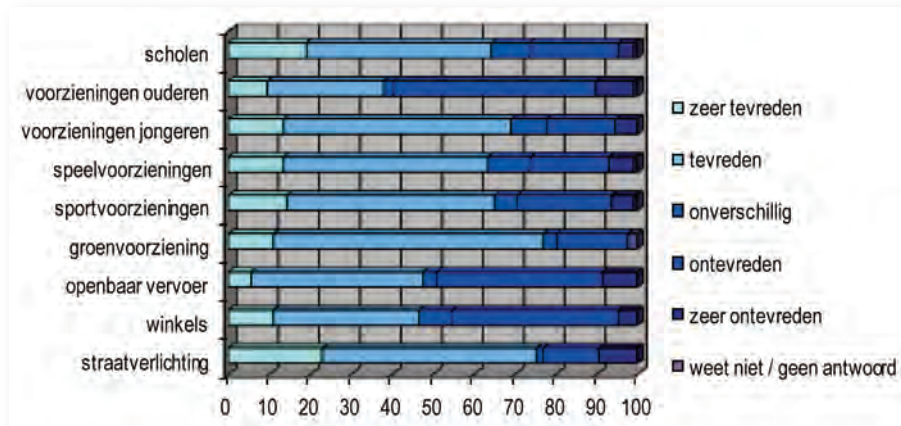
Fleur de Marie ontwikkelde zich als één van de eerste zelfbouwbuurten dichtbij het centrum van Willemstad. Met de komst van de Curacaosche Petroleum Maatschappij (CPM) in 1915 ontstond er een behoefte aan volksbuurten dicht bij het Schottegat. De buurten werden gebouwd en bewoond door arbeiders die in de olie-industrie werkten en eveneens door de kleine stadsarbeider. Fleur de Marie ligt op een rotsachtige helling ten noordwesten van Scharloo. Door de aanleg van de oprit naar de Julianabrug is later het grootste deel van de bebouwing in Fleur de Marie verdwenen. Van de oorspronkelijke bebouwing is na de aanleg nog slechts een kwart overgebleven¹¹. De infrastructuur van Fleur de Marie is nauwelijks ontwikkeld, ook hedentendage niet. De redenen hiervoor zijn tweeledig. De ondergrond van de rotsachtige helling waar Fleur de Marie tegenaan is gebouwd is zo hard dat het aanleggen van een deugdelijke infrastructuur nauwelijks mogelijk is. Een ander factor is het feit dat Fleur de Marie op privégronden ligt. Daardoor is niet de overheid, maar zijn de particuliere eigenaren verantwoordelijk voor de aanleg van een deugdelijke infrastructuur. Hoewel er tot ongeveer 1990 door de inwoners “pagamentu di tera” werden afgedragen aan de particuliere eigenaren heeft dat niet geleid tot investeringen en verbeteringen van de infrastructuur. Anno 2010 is die deugdelijke infrastructuur er nog steeds niet. Fleur de Marie bestaat nog altijd uit voornamelijk onverharde wegen en overwegend smalle voetpaden. In 2011 is daar met financiering vanuit Nederlandse ontwikkelingsgelden verandering in gekomen en krijgt een groot gedeelte van de wegen in Fleur de Marie een verharde bovenlaag. Ook wordt er een buurtcentrum in de wijk gerealiseerd.

In de Buurtmonitor 2009 komt ten aanzien van alle voorzieningen een meer of mindere mate van ontevredenheid terug. Het minst tevreden zijn de inwoners van Scharloo met de voorzieningen voor ouderen, openbaar vervoer en winkels. Groen, sport en speelvoorzieningen worden het meest positief beoordeeld.

---

¹¹Gill, R. (1999), Een Eeuw Architectuur. De architectuur en stedenbouw van de twintigste eeuw op Curaçao, Curaçao. (Fleur de Marie testcase)

Tabel 8: tevredenheid infrastructuur en voorzieningen in Scharloo, Buurtmonitor 2009

Kwaliteit huisvesting

Uit de Census 2001 blijkt dat er in dat jaar in de zone Scharloo in totaal 235 woningen bewoond zijn. Gemiddeld wonen er 2,6 personen in een huis. Met gemiddeld 78,5 m² per huis zijn de huizen in Scharloo erg klein, in geen enkele andere buurt zijn de huizen kleiner. Ongeveer 1 op de 4 huizen verkeert in slechte tot zeer slechte staat. Met uitzondering van Punda is Scharloo daarmee de buurt met de laagste huisvestingskwaliteit op Curaçao. In Scharloo komen meer huurhuizen voor dan op andere plekken van het eiland. Tegenover alle 100 eigendomswoningen zijn er in Scharloo 59 huurwoningen, eilandelijk zijn dat er 44. Waarschijnlijk nauw samenhangend met de kwaliteit van de huizen zijn de huurprijzen laag. Gemiddeld wordt in Scharloo in 2001 een bedrag van Naf 205 betaald voor een huurhuis.

Woonpanden in wijk St Jago

Woonpanden in wijk St Jago

Net als de infrastructuur kenmerkt de bebouwing zich ook door een grote mate van ongeordenheid en weinig structuur. In de wijk Fleur de Marie zijn in totaal 95 woningen, waarvan meer dan de helft in slechte tot zeer slechte staat verkeert. Hoewel Fleur de Marie zich in de stadregio bevindt zijn de huizen niet aangesloten op een rioleringsstelsel. Anders dan in het “Joodse tijdperk” is de wijk Scharloo Abou geen woonwijk meer. De oude herenhuizen in Scharloo Abou zijn steeds meer omgevormd tot kantoorpanden. Verder is er een tweetal musea gevestigd, een hotel, en andere horecagelegenheden, restaurants en bars. De slechte staat van de huizen geeft de buurt een nogal verpauperd imago.

Integrale wijkaanpak

Sinds 1995 wordt er vanuit verschillende invalshoeken gewerkt aan de verbetering van de leefbaarheid in Scharloo. De eilandelijke overheid presenteert in 2005 het Eilandelijk OntwikkelingsPlan Curaçao (EOP). In het EOP is een duidelijke beleidsvisie over stedelijke en rurale ontwikkeling gepresenteerd. In 2002 presenteert de overheid de uitwerking van deze visie, toegespitst op de binnenstad in het Stedelijk Ontwikkelingsplan Binnenstad Curaçao (SOP). Het SOP stelt dat het streven is te komen tot “een vitale, multifunctionele binnenstad met een eigen historisch karkater, een sterke economische structuur en een aangenaam verblijfsklimaat voor bewoners en bezoekers¹²”. Hoewel het SOP zich sterk op infrastructuurele verbeteringen richt, is er ook aandacht voor de sociale ontwikkeling in de wijk. Daar wordt bovendien expliciet aandacht aan besteed door in eerste instantie Unidat di Bario. Unidat di Bario heeft in 2009 het projectplan Integrale Wijkaanpak Fleur de Marie-Scharloo en omstreken gepresenteerd. Dit project is sterk complementair op het SOP en richt zich vooral op de participatie van de wijk, maatschappelijke ontwikkeling, educatie, recreatie, sport en cultuur.

¹²Stuurgroep Stadsvernieuwing (2002), Stedelijk Ontwikkelingsplan Binnenstad Willemstad 2001 - 2005

Eind 2009 wordt Scharloo ook als actiegebied opgenomen in een nieuw initiatief Integrale Wijkaanpak Curaçao. In de pilot van dit initiatief zijn 5 achterstandswijken opgenomen, waaronder dus ook Scharloo / Fleur de Marie. Secretariaat Stadsvernieuwing, Unidat di Bario en Secretariaat Integrale Wijkaanpak besluiten de verbeteringsaanpak beter op elkaar af te stemmen en te gaan samenwerken.

Nieuwe woningen Fundashon Kas Popular (FKP)

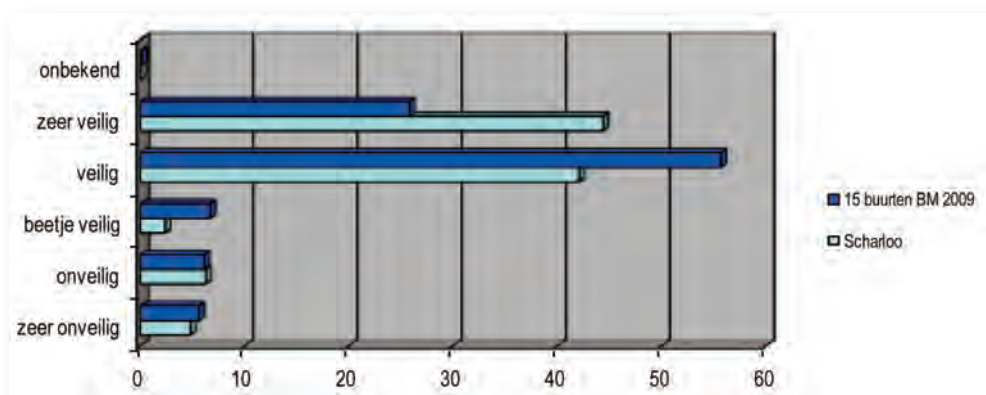
7. Veiligheid

Bij vormen van onveiligheid op wijkniveau wordt gedacht aan zaken als overlast van omwonenden, van groepen hangjongeren, maar ook criminaliteit en vandalisme, verkeersoverlast en overlast van drugsgebruikers. Ook situaties waar dreiging van uit gaat kunnen een gevoel van onveiligheid bij wijkbewoners teweeg brengen, zoals bijvoorbeeld weinig verlichting of groepen jongeren die samenscholen.

Uit het onderzoek “Leefsituatie en toekomstvisie bewoners van Scharloo Abou en Fleur de Marie (2010)”¹³ blijkt dat de slechte wegen vooral als probleem worden ervaren. Loslopende honden, vuiloverlast, weinig straatverlichting, verkeersveiligheid in de buurt, ongedierte en geluidsoverlast komen wel in de top 10 van problemen voor, maar in mindere mate.

Kenmerkend voor Scharloo is dat buitenstaanders de wijk als onveilig typeren, terwijl de bewoners zelf dat niet absoluut niet zo ervaren. Dat wordt bevestigd door de Buurtmonitor 2009

Tabel 9: veiligheidsbeleving bewoners Scharloo Curaçao, Buurtmonitor 2009

Opvallend is vooral het grote aantal mensen (44,4%) uit Scharloo dat zich zeer veilig voelt. Dat is bijna het dubbele van het percentage mensen in alle 15 buurten uit de Buurtmonitor gezamenlijk, dat zich zeer veilig voelt.

¹³Idem voetnoot 10

8. Gezondheid

De “gezonde wijken” benadering is gebaseerd op de gedachte dat actieve deelname van de mensen waar het om draait, bijdraagt aan hun persoonlijke ontwikkeling en aan het versterken van beoordeling- en beslissingsvermogens. In achterstandswijken is in het algemeen meer sprake van gemeenschapszin, hetgeen een goede mogelijkheid biedt de sociale norm positief te beïnvloeden.

Gezondheidsverschillen hebben volgens de literatuur te maken met de sociaal-economische positie van mensen, met hun gezondheidscultuur, hun huisvestingssituatie, hun opleidingsniveau en met het wel of niet hebben van werk. Deze verschillende factoren beïnvloeden elkaar, maar het is moeilijk weenschappelijke bewijzen te vinden voor welke invloedsfactoren het meest van belang zijn.

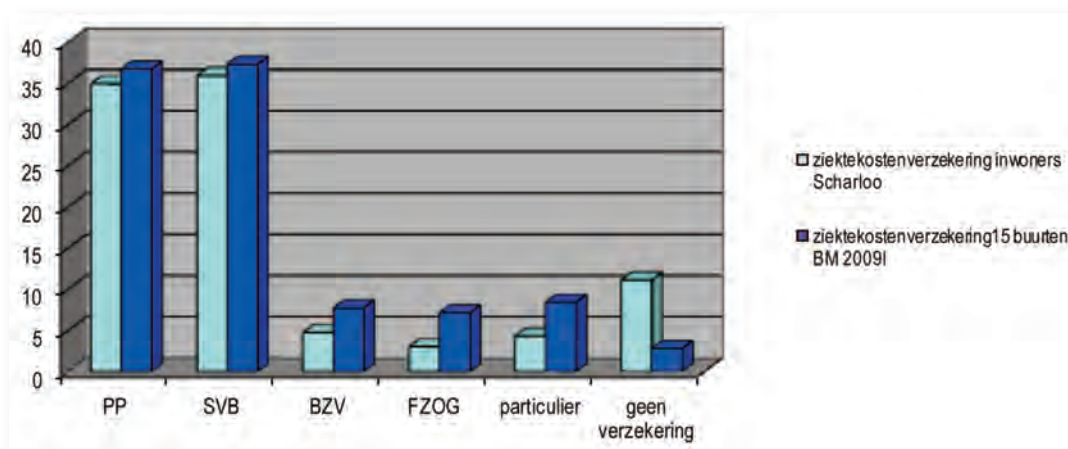
Gezondheidsbeleving

Een aanzienlijk gedeelte (81,8%) van de bewoners van Scharloo ervaart zijn of haar gezondheid als goed of heel goed. Bij 14% wordt de gezondheid als redelijk tot matig beleefd en bij 4% is de gezondheid ronduit slecht te noemen.

Ziektekostenverzekering

Vergelijkbaar met andere delen van het eiland is ongeveer 2/3 van de totale bevolking van Scharloo via een PP-kaart of de SVB verzekerd tegen ziektekosten¹⁴.

Tabel 10: overzicht ziektekostenverzekering Scharloo, in 2009

Opvalt dat ongeveer 11% van de inwoners van Scharloo niet is verzekerd voor ziektekosten. Dat is hoog, vergeleken met andere delen van Curaçao.

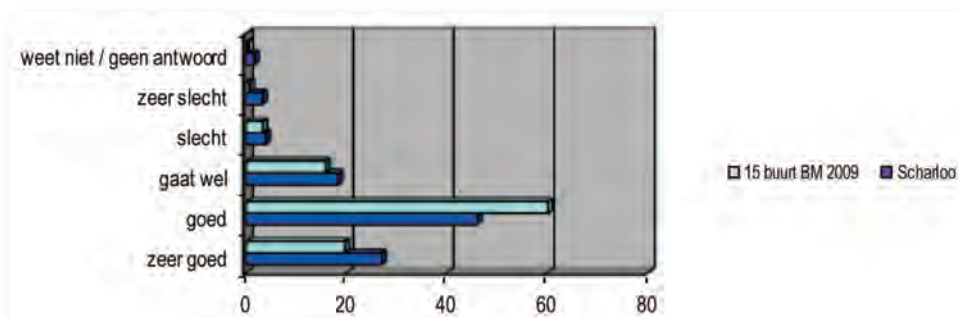
¹⁴zie voetnoot 7

Leefstijl

Iemands leefstijl is mede bepalend voor zijn of haar gezondheid. Eet- en drinkgewoonten en rookgedrag zijn indicatoren voor een bepaalde leefstijl.

Tabel 11: Beleving mate van gezond eten bewoners Scharloo en Curaçao, Buurtmonitor 2009

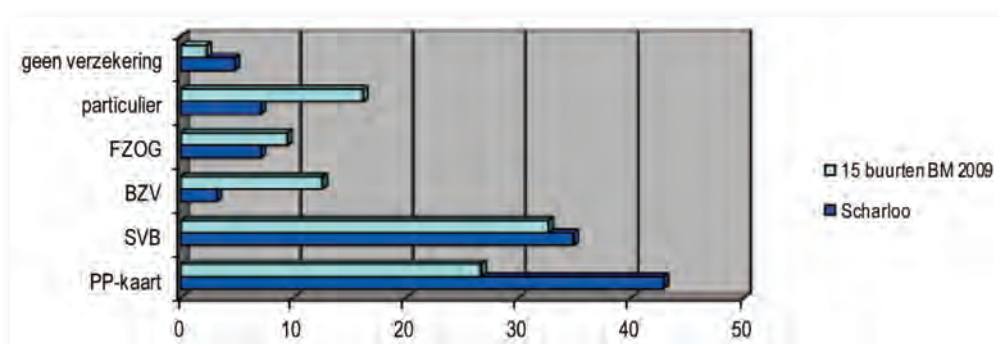

Vergeleken met alle 15 buurten uit de Buurtmonitor 2009 is het aantal respondenten in Scharloo dat vindt dat hij vrij gezond tot heel gezond eet min of meer gelijk. Wel valt op dat in Scharloo een groter aantal respondenten vindt dat zeer gezond eten.

Ziektekostenverzekering

In de Buurtmonitor 2009 is eveneens onderzocht of mensen een ziektekostenverzekering hebben, en zo ja welke verzekering.

Tabel 12: Overzicht type ziektekostenverzekering bewoners Scharloo en Curaçao, Buurtmonitor 2009

In Scharloo is het aantal mensen dat een PP-kaart heeft vele malen groter dan gemiddeld in de 15 van de Buurtmonitor het geval is. Ook valt op dat het aantal niet-verzekerden ongeveer tweemaal zo groot is als gemiddeld in de andere buurten.

---

9. Sociale kaart

Voor een beschrijving van dit onderdeel is gekeken naar de voorzieningen op wijkniveau, waaronder openbaar vervoer, maar ook de aanwezigheid van verschillende voorzieningen zoals een medisch centrum, bibliotheek, sportfaciliteiten, scholen, winkelvoorzieningen, etc..

DARE, Van Raderstraat

Voorzieningen

In Scharloo-West, bij de kop van Scharloo in de Werfstraat, zijn havengerelateerde bedrijven gevestigd: loodsen voor goederenopslag, Fraal Import & Export NV, een bedrijf gericht op in- en uitvoer van goederen en het kantoorpand van Stadsherstel NV. In het bedrijfspand van J.A.J. Sprock NV, dat al jaren in dit gebied is gevestigd, wordt de bekende “Ponche Kuba” geproduceerd en getransporteerd.

In Scharloo zijn verschillende sociaal-maatschappelijke voorzieningen te vinden. Aan de Van Den Brandhofstraat ligt het Maritiem Museum & Villa Maria en aan de Bitterstraat is D’ Art Gallery en DARE gehuisvest. Aan de Scharlooweg is The Learning Center van Fundashon Kas Popular (FKP), Yotin Kortá (The Money Museum) en achter Ritz Office Park & Gallery is een Medical School gevestigd.

Yotin kortá

“Vanaf 1675 tot aan het begin van de vierde Engelse oorlog in 1780 was Curaçao een bloeiende vrijhandelshaven. Aan het einde van de 18e eeuw stagneerde de bloei van de handel op Curaçao en er ontstond al snel een tekort aan munten. Om aan het gebrek van munten een einde te maken werd door Gouverneur Johan Lauffer in 1799 het besluit genomen om de Spaanse zilveren pesos (8 realen) in vieren te kappen, van een instempeling te voorzien en elk vierde deel een waarde van 3 realen oftewel 18 stuivers te geven. Deze nieuwe munten kregen vanwege de vorm de naam “driekantje” en vanwege de vermeende productiemethode de naam “guillotine”, naar het gelijknamig moorddadig instrument uit de Franse revolutie. In het Papiaments werd de naam “guillotine” verbasterd tot “yotin kortá. Zowel de betekenis en de waarde zijn door de jaren heen altijd hetzelfde gebleven. Yotin wordt nog steeds gebruikt om een munt van 50 cent aan te duiden”.

Bron: website Centrale Bank van Curaçao en St. Maarten, www.centralbank.an.

Scharloo heeft één hotel, Hotel Scharloo, en twee snacks, de ene aan de Scharloeweg heeft geen naam en de andere aan de Bargestraat heet Herbie's Center. Het Martitiem Museum heeft annex ook een Bar & Restaurantfunctie. Op de hoek van Scharloeweg - Van Raderstraat is een stukje terrein ingericht als plein en speelterrein voor de buurt. Behalve het plein dat een duidelijke buurtfunctie heeft, hebben de meeste andere voorzieningen in Scharloo een bovenwijkse functie, duidelijk gerelateerd aan het centrumkarakter van Scharloo.

Museum Yotin Kortá

Scharloo heeft zich de afgelopen jaren vooral ontwikkeld als de kantorenwijk van de binnenstad van Willemstad. Er is een brede vertegenwoordiging van kantoren en daarnaast ook een behoorlijk aantal leegstaande panden in dit stadsgebied te vinden. Er zijn bijna geen woonpanden in Scharloo. Binnen het Scharloogebied zijn in totaal slechts 7 woonpanden plus een aantal verhuurwooneenheden van de Medical School geteld. Langs en in het verlengde van de Abraham Mendez Chumaceiro Boulevard zijn kantoorpanden met een algemene publieksfunctie gevestigd: de Servisio di Kontrol i Siguridat (SKS), Fundashon Biblioteka Públiko Kòrsou (Openbare Bibliotheek), Fundashon Kas Popular (FKP) en aan de Wilhelminastraat Kas di Kultura. Kantoorpanden met een commerciële functie zijn hier ook te vinden, waaronder Curoil NV, Tienda di Seguro Pearl NV, Experientia Consulting, Advokatenkantoor Martina en Maduro & Curiel's Bank NV.

Fundashon Kas di Kultura

In de hoofdstraat, de Scharlooweg, en in het verlengde ervan de Bitterstraat, is eveneens een ruime vertegenwoordiging van kantoorvoorzieningen waar te nemen. Kantoorpanden met een publieke functie betreft The Miami-building aan de Bitterstraat en aan de Van Raderstraat zetelt Unidat di Bario Kòrsou. Aan de Scharlooweg zit Stichting Prinses Wilhelminafonds, het consulaat van de Bolivariaanse Republiek van Venezuela, Stichting Monumentenzorg, een kantoor van de Algemene Spaar- en Kredietcoöperatie Credit Union (ACU), de Centrale Bank, Feffik Interkrevo/skol di moda, Reda Sosial, Sentro Bolivariano, Dienst Cultuur & Educatie en Stichting Reclashing Curaçao (SRC). In de Kaya Otto Senior is de Stichting Kinderbescherming Curaçao gevestigd.

The Miami Building

Private kantoren met een commerciële functie betreffen Hover Smeight, Skalo Office Center, Manrique Capriles, Impacto & Securitas, Psafety & Security NV, Ritz Office Park & Gallery, Exploitatie maatschappij Office Park Scharloo NV, Maduro & Curiel's private client service, Spigthoff-gebouw, waaronder Richemont Intellectual Property Service BV, Cartier Officine en Panerai en Girobank N.V. In de Kaya Otto Senior is First Independent Investment Services NV gevestigd.

In Fleur de Marie zijn ongeveer 50 panden die nog gebruikt worden als woning. Langs de Bargestraat zijn deze opgetrokken uit koraalsteen, maar meer hellingopwaarts zijn ze veelal van hout met ijzeren golfplaten gebouwd. Er is leegstand en door de jaren heen zijn diverse panden verloren gegaan door brand. De uit koraalsteen opgetrokken panden langs de Bargestraat zijn beschermd monument en worden stapgewijs gerestaureerd door Stichting Monumentenzorg. De enige niet woonfuncties aan deze straat zijn een snack ("Los Muchachos") en een Bar Restaurant ("Playboy T.J. Bar Restaurant").

In Zwaan, langs de Scharlooweg, zijn drie kantoorpanden met de status van beschermd monument in gebruik. Alle drie worden gebruikt als bedrijfspand, door onder andere Balance Consultancy Group en de andere twee nog door Deloitte Consultants. In het achtergebied is een ruïne van een monument, dat momenteel als kraakpand wordt gebruikt.

Een van de vele ruïnes in Scharloo

In het kader van de stadsvernieuwing is eind 90-tiger jaren Sint Jago opgeknapt. De onverharde straten zijn geasfalteerd en heringericht als woonstraten. Ondergronds is de riolering aangepakt, bovengronds is de straatverlichting verbeterd. Naast de bestaande woningen heeft FKP extra woningen gebouwd op openliggende kavels in deze buurt. Binnen de woonbuurt zijn twee snacks, waaronder Portobono snack en een andere die geen naam heeft. Er is voor de buurt een trapveld met een speeltoestel en een sportveld aangelegd voor het beoefenen van minivoetbal.

Langs de Scharlooweg zijn allerlei panden in gebruik als kantoor met een bovenwijkse functie van met name de Stichting Monumentenfonds & het Monumentenbureau, een afdeling van de Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting (DROV). DROV heeft ook een hoofdgebouw aan de Plasa Hoyer. Het voormalige monumentale ouderlijk huis van George Maduro, naar wie de bekende attractie Madurodam in Den Haag vernoemd is, fungeert als vestigingplaats van de Vertegenwoordiging van Nederland te Willemstad (VNW). Het Nationaal Historisch Archief is aan de Scharlooweg gevestigd en eveneens de stichtingen Wereldstage. Aan de rand van Sint Jago is een school met bovenwijkse functie gevestigd het betreft de Frater Aurelio S.B.O.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht geboden van de voorzieningen en de beoordeling van de buurt hierover.

Tabel 13: overzicht voorzieningen in Scharloo

type voorziening	situatie omschrijving
Transport	De ligging van Scharloo is dicht bij het centrale busstation in Punda. Dat maakt dat het openbaarvervoer naar en van Scharloo als goed kan worden gezien.
Winkels	In Scharloo wordt een toko gemist.
Restaurant / bar	Scharloo heeft verschillende snacks, één hotel en een Italiaans restaurant (Ritz).
Medisch	Er zijn geen medische voorzieningen in Scharloo, daarvoor moet door de bewoners uitgeweken worden naar Punda en vooral Otrobanda.
Kerk	Er is geen kerk in Scharloo

Bar restaurant in Fleur de Marie

Sociale Kaart

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van organisaties en instellingen die in Scharloo gevestigd zijn. Deze organisaties worden geordend in 5 categorieën: wonen, werken, weten, welzijn en zorg.

Tabel 14: sociale kaart in Scharloo

type voorziening	situatie omschrijving
Transport	De ligging van Scharloo is dicht bij het centrale busstation in Punda. Dat maakt dat het openbaarvervoer naar en van Scharloo als goed kan worden gezien.
Winkels	In Scharloo wordt een toko gemist.
Restaurant / bar	Scharloo heeft verschillende snacks, één hotel en een Italiaans restaurant (Ritz).
Medisch	Er zijn geen medische voorzieningen in Scharloo, daarvoor moet door de bewoners uitgeweken worden naar Punda en vooral Otrobanda.
Kerk	Er is geen kerk in Scharloo

Openbare bibliotheek Curaçao

Vervolg tabel 10: sociale kaart in Scharloo

Categorie	Omschrijving	Informatie
Wonen	naam organisatie	Fundashon Kas Popular (FKP)
	adres organisatie	Plasa Mundo Merced
	tel. organisatie	4326000
	contactpersoon	Andira Kwidama
	omschrijving	organisatie verantwoordelijk voor sociale woningbouw op Curaçao
	naam organisatie	Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting (DROV)
	adres organisatie	Plasa Horacio Hoyer 19
	tel. organisatie	4333200
	contactpersoon	
	omschrijving	beleidsorganisatie van de overheid gericht de ontwikkeling van de openbare ruimte
	naam organisatie	Stichting Monumentenzorg Curaçao
	adres organisatie	Scharlooweg 13
	tel. organisatie	4623116
	contactpersoon	George Schmit
	omschrijving	organisatie gericht op het behoud en herstellen van cultureel erfgoed van Curaçao
Werken	naam organisatie	Kas di Bario (voormalig Ban Bario Bèk) Puna
	adres organisatie	Punda Marshe Ariba (Ronde Markt)
	tel. organisatie	4658054
	contactpersoon	
	omschrijving	Overheidsdienst voor maatschappelijk ondersteuning en arbeidstoeleiding Cabo Verde, Dein, Gab, Gibraltar, Goede Hoop, Hato, Jan Luis, Juan Domingo, Juan Hato, Kanga, Mahuma, Malpais, Papaya, Roosendaal, Seru Fortuna, Seru Kandela, Souax, Sta. Maria en Stenen Koraal voor PP-kaarten en andere sociale ondersteuning
Weten	naam organisatie	Frater Aurelio SBO
	adres organisatie	Kaya zusternan di Schijndel
	tel. organisatie	4653781
	contactpersoon	mevr. J. Zimmerman-Luyando
	omschrijving	school voor middelbaar beroepsonderwijs, vallend onder het RK-schoolbestuur
	naam organisatie	Fundashon pa Inovashon di Ensenansa na Korsou (FIDe)
	adres organisatie	Scharlooweg 100
tel. organisatie	4656570	
	contactpersoon	
	omschrijving	Coördineert onderwijsinnovaties op Curaçao
	naam organisatie	Wereldstage / Stichting Kennis voor Curaçao
	adres organisatie	Scharlooweg 75
	tel. organisatie	4626335
	contactpersoon	
	omschrijving	stimuleren van Antilliaanse studenten in Nederland om op Curaçao stage te lopen en het begeleiden van deze studenten
	naam organisatie	Avalon University School of Medicine
	adres organisatie	Scharlooweg 25
	tel. organisatie	7173967
	contactpersoon	
	omschrijving	Internationaal georiënteerde medicijnenopleiding, filiaal van Avalon University School of Medicine in Ohio

Vervolg tabel 10: sociale kaart in Scharloo

	omschrijving	overheidsdienst voor cultuur en educatie, vallend onder het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Sport
	naam organisatie	Fundashon Promoshon Alfabetisashon na Antia (PRO-ALFA)
	adres organisatie	Scharlooweg 52-54
	tel. organisatie	4657585
	contactpersoon	
	omschrijving	organiseert een alfabetiseringsprogramma voor mensen die hun kansen op de arbeidsmarkt willen vergroten
Welzijn	naam organisatie	Maritiem Museum
	adres organisatie	Van de Brandhofstraat 1
	tel. organisatie	4652327
	contactpersoon	Leo Helms
	omschrijving	museum over de geschiedenis van de haven en scheepvaart op Curaçao, is er ook een restaurant
	naam organisatie	D'art Gallery
	adres organisatie	Bitterstraat 11 / Werfstraat 6
tel. organisatie	4628680	
contactpersoon		
omschrijving	kunstgalerie met een collectie moderne kunst van lokale en internationale artiesten	
naam organisatie	Nationaal Archief	
adres organisatie	Scharlooweg 75-79	
tel. organisatie	4614866	
contactpersoon		
omschrijving	beheer en behoud van bronnen van de Antilliaanse geschiedenis en het aan het publiek ter beschikking stellen van historische informatie	
naam organisatie	Muntenmuseum Yotin Kortá	
adres organisatie	Bitterstraat 11 / Werfstraat 6	
tel. organisatie	4628680	
contactpersoon		
omschrijving	kunstgalerie met een collectie moderne kunst van lokale en internationale artiesten	
naam organisatie	Fundashon Biblioteka Publiko Korsou	
adres organisatie	Abraham M. Chumaceiro Bulevar 17	
tel. organisatie	4656247	
contactpersoon	Gerda Willems	
omschrijving	hoofdlocatie van de Openbare Bibliotheek Curaçao voor het uitleen van boeken en audiovisueel materiaal, er is ook een auditorium en een schoolmediatheek	
naam organisatie	Sentro Bolivariano	
adres organisatie	Scharlooweg	
tel. organisatie		
contactpersoon		
omschrijving	Archief / verzamelplaats van informatie over Simon Bolivar	

D'Art Gallery Bitterstraat

Centrale Bank Curaçao en Sint Maarten

Vervolg tabel 10: sociale kaart in Scharloo

Categorie	Omschrijving	Informatie
Welzijn	naam organisatie	Prinses Wilhelmina Welzijnsfonds
	adres organisatie	Scharlooweg 52
	tel. organisatie	4611998
	contactpersoon	
	omschrijving	Fonds voor kankerbestrijding, biedt ondersteuning en begeleiding aan kankerpatienten
Welzijn	naam organisatie	Reda Sosial
	adres organisatie	Scharlooweg 98
	tel. organisatie	4650774
	contactpersoon	Herman George
	omschrijving	Fonds voor sociale ontwikkeling en bedrijvigheid
Welzijn	naam organisatie	Kas di Kultura
	adres organisatie	Koningin Wilhelminastraat 1
	tel. organisatie	4617133
	contactpersoon	
	omschrijving	Kas di Kultura voert het cultuurbeleid van de overheid uit, doet onderzoek, stimuleert initiatieven op het gebied van cultuur
Welzijn	naam organisatie	Fundashon Dios Yudami
	adres organisatie	Scharlooweg 164
	tel. organisatie	4615599
	contactpersoon	
	omschrijving	Inloopcentrum voor dakloze chronisch verslaafden en nachtopvang voor 30 cliënten
Zorg	naam organisatie	Stichting Kinderbescherming Curaçao
	adres organisatie	Kaya Otto Senior 6
	tel. organisatie	4613148
	contactpersoon	Louise Reed
	omschrijving	richt zich op de implementatie van de Rechten van het Kind, het verstrekken van voorlichting en informatie over de aanpak kindermishandeling. Projecten Kindertelefoon, Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, Expertisecentrum Kindermishandeling en Kinderombudsman vallen onder deze stichting
Zorg	naam organisatie	Stichting Reclassering Curaçao
	adres organisatie	Scharlooweg 154/156
	tel. organisatie	4655105
	contactpersoon	
	omschrijving	begeleiding van (ex)gedetineerden, ter voorbereiding op terugkeer naar de maatschappij

Hoofdkantoor Stadsherstel NV

Huis in Fleur de Marie

10. Wijkontwikkelingen

Watamula

Na kabes di mi tera baranka gogorá pa awa, solo i bientu, ta pèrmití basta miskiña djis algun palu i mata lesma nase. Ni sombra di hende riba e mesa seku, desolá.

Sparsí tiki yerba, infrou, i milon di seru pashimá ta sinti kon ola i bientu bèrs ta hunga ku baranka zonza para, insekto i bestia lastradó.

E palunan di mansaliña apénas por keda riba pia.

Bient'i nòrt ta huma nan, te ku na rudia nan ta keda resa pa miserikòrdia den desierto di Watamula.

Mei siglo di mi bida a pasa promé ku m'a pisa e plataforma ku su kortina di awa brabu ku ta lora, bira falchi dardu bin kishikí kosta sùit di Kòrsou.

So den un sabana di mi tera, mi ta infinitamente redusí na un partíkula di universo.

Na airu liber transparente tin lugá i tur tempu pa mi alma perturbá kalma, nase di nobo, lustrá.

Ma... den e union total ku naturalesa, embebí ku zonido di silencio, ku reverensia místiko, mi ta hañami ta hui soledat.

Lucille Haseth (1992).

Actuele ontwikkelingen

Zoals al eerder aangegeven in dit buurtprofiel, staat Scharloo in de periode 2010 – 2012 centraal in een aantal initiatieven gericht op verbetering van de integrale wijkpak. Binnen deze initiatieven zijn concrete problemen, wensen en behoeften van de wijk op een rijtje gezet.

Wensen en behoeftes

De bewoners van Scharloo geloven in de toekomst van hun wijk en denken ook dat er door de brede insteek van integrale wijkaanpak binnen nu en 5 jaar concreet iets zal gebeuren. De volgende wensen en behoeften komen naar voren in het onderzoek Leefsituatie en toekomstvisie bewoners van Scharloo Abou/ Fleur de Marie, de integrale wijkaanpak Curaçao en de gesprekken met buurtbewoners:

- verbeteren woningbestand
- verbeteren infrastructuur / straten
- meer recreatie- en sportfaciliteiten
- realiseren van een buurtcentrum
- scholing, opleiding en werk voor de wijkbewoners

Lionel Capriles

Lionel groeide op in het herenhuis tegenover de Curiels, Scharloo 31. Zijn vader, Shon Sha Capriles was een intelligente man die een uitzonderlijke carrière maakte bij de Maduro's Bank en in een mum van tijd opklom tot rechterhand van de directeur. Zijn moeder, Shon Hilda Pinedo, was erg populair, ze was altijd vrolijk en zeer actief in vele liefdadigheidsinstellingen.

Bron: Charles Gomes Casseres in "Bewoond Scharloo".

Baluartenan

Bekende Curaçaoenaars die in Scharloo zijn geboren en opgegroeid zijn bijvoorbeeld:

- *Lucille Berry-Haseth*, schrijfster en vertaalster, van zowel proza als poëzie.
- *Lionel Carpriles*, bankier MCB-bank
- *Shon Wein Hoyer*, ook wel Willem Hoyer genoemd, was een belangrijke figuur in de Curaçaose culturele sector. Hij studeerde muziek en kunst en had veel aandacht voor de de Papiamentse taal en de geschiedenis van het eiland. Radio Hoyer is door hem opgericht en ook naar hem vernoemd¹⁵.
- *Shon Lou Defot*, oftewel Lourens Wederfoort, een bekende koopman die een winkel in Punda had. Hij was de enige donkere man die een huis bouwde op Scharloo, op nummer 162.
- *Shon Morri Cardoze*, amateur-architect en bouwmeester van verschillende van de majesteuze herenhuizen op Scharloo.¹⁶
- *Shon Mongui Maduro*, grondlegger van de Mongui Maduro Bibliotheek op Rooi Catochi. Hij was een verwoed verzamelaar van alles wat over Curaçao en vooral Joods-Curaçao geschreven is. Zijn dochter richtte, ter nagedachtenis aan hem, met zijn collectie de bibliotheek in.¹⁷
- *Shon Yonchi Gorsira*, is de geschiedenis in gegaan als de “redder van de Curaçaose gulden”.
- *Giovanni Pizziolo*, werd door velen als de beste aannemer van het eiland gezien.¹⁸
- *Carel Nicolaas “Shon Cai” Winkel*, oprichter van het Vrijwilligers Korps Curaçao (VKC).¹⁹

Lourens Wederfoort

Toen Lourens Wederfoort zijn nieuwe huis op Scharloo afhad gaf hij een groot feest. Niemand kwam opdagen. Wanhopig pakte hij zijn hoofd in zijn handen en voelde zijn krulhaar. “Ah karamba, ta e kabei”, was zijn conclusie. Kort na deze gebeurtenis verkocht hij het huis aan David Haim Salas.

Bron: Prunetti Winkel, Scharloo.

Yonchi Gorsira

Hij was president van de Curaçaose Bank en pleitte gedurende WO-II voor het loskoppelen van de Antilliaanse gulden van de Nederlandse gulden omdat hij grote devaluatie van de Nederlandse gulden voor-spelde. Hij leide een missie naar het Koninklijk Huis in ballingschap in London om zijn visie uit te leggen. De missie was succesvol, na de vrede daalde de Nederlandse gulden de helft in waarde. Door de loskoppeling bleef de waarde van de Antilliaanse gulden in tact.

Bron: Charles Gomes Casseres in “Bewoond Scharloo”.

---

¹⁵Idem voetnoot 1

¹⁶Gomes Casseres, Charles (2000), *Bewoond Scharloo*

¹⁷Idem voetnoot 16

¹⁸Idem voetnoot 16

¹⁹Idem voetnoot 1

Bijlage 1: Profiel van zone Scharloo

	Curaçao 1992 Census CBS	Curaçao 2001 Census CBS	Scharloo 1992 Census CBS	Scharloo 2001 Census CBS	Scharloo 2009 Buurt- monitor
Bevolking	144097	130627	760	602	
Sexratio*	111	116	127	110	
Jongeren % (0-14 jaar)	25.9	23.6	21	22	15
Personen % (15-65 jaar)	66	65.6	67	66	69.6
Ouderen % (65-plussers)	8.1	10.8	12	12	15.4
Katholieken %	81.3	80.1	88	85	
Onkerkelijk %	5.1	4.6	2.0	3.7	
Papiamentstalige Huishoudens	83.3	80.8	78	75	
Allochtonen	12.5	15.8	23.8	30.1	37.2
Vertrekplannen		6.2		5.8	
Tiernermoeders (13-19jr / 15-19jr)	7.0	7.3	13.3		11.1
Opleidingsniveau	?	?	?	?	
Schoolparticipatie 15-19 jaar	72.5	81.5	56.4	68.2	
Schoolparticipatie 0-3 jaar	35.2	42.4	19.1	18.2	
13-14-15 jaar op basisschool	26.2	19.2	26.9	30.4	
Hoog opgeleid/100 laag opgeleid**	23.1	38.3	7.9	16.5	
Drop out %	45.3	45.2	53.4	72.7	
Analfabeten %	3.9	3.6	9.6	7.9	
Schoolbussers %	11.4	12.4	3.0	8.4	
Gem. Inkomen werkende	2273	2646	1438	1615	
Gem. Huishoudinkomen	?	3701		1933	
Werkloos %	16.9	15.8	26.8	29.0	
Jeugdwerkloosheid	32.7	33.7	57.8	?	
Langdurig werkloos	?	49.1	?	30.1	
Economische afhankelijkheid	179	182	235	236	

* Aantal vrouwen op 100 mannen

** Aantal hoog opgeleiden personen per 100 laag opgeleide personen

---

Bijlage 2: Geraadpleegde informanten

Dit buurtprofiel is tot stand gekomen dankzij de inzet en waardevolle bijdrage van velen. Speciale dank gaat uit naar de wijkvertegenwoordigers en alle bewoners die tijdens verschillende bijeenkomsten zeer veel informatie hebben aangeleverd:

- alle betrokken inwoners uit Scharloo
- mevr. Maria Bulo
- mevr. Edilene Supriana
- mevr. Aidi Supriano
- mevr. Wanita Juana
- mevr. Mirna Martes
- mevr. Glenda Bulo
- mevr. Piedra Cijntje-Carolus
- mevr. Crisen Schorea

Bijlage 3: Literatuurlijst

Alberto, F. S. & Boer, (maart 2010), *Leefsituatie en toekomstvisie bewoners Scharloo Abou en Fleur de Marie*. Uitgevoerd door Resetconsult in opdracht van Secretariaat Stadsvernieuwing, Curaçao

Bakhuis, Y. & M. Sevriens, *Problematiek van wijken in achterstandssituaties op Curacao. Task Force Antilliaanse Jongeren in samenwerking met Unidat di bario, Plataforma Otrobanda en Fundashon Pro Souax*, Curaçao

Brenneker, P. (1969-1975) *Sambumbu: volkskunde van Curaçao, Aruba en Bonaire. Curaçao 1969-1975*, Volume 1-10

Casseres, C. (2000), *Bewoond Scharloo. Jeugdherinneringen uit de late dertiger jaren. Derde druk 2006*. Willemstad, Curaçao.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2002), *Censusatlas 2001*, Curaçao, Nederlandse Antillen

Centraal Bureau voor de Statistiek (2010), *Resultaten Arbeidskrachten-onderzoek Curacao 2009*, Curaçao

Daal, V., e.a. [eindredactie] (2009), *Integrale Wijkaanpak Curaçao 2009-2019. Deel I Nos ta kere. Een nieuwe manier van denken en werken in de wijken. Deel II Nos ta hasi! Plan di Akshon di bario Montana, Sapate, Gibraltar, Rooi Santu i Scharloo Abou/ Fleur de Marie, Programmasecretariaat Integrale Wijkaanpak Curaçao*, Curaçao.

Dienst Cultuur en Educatie (1994), *Nieuw beleid: Project wijkbeheer en vernieuwing*, Curaçao

Dienst Cultuur en Educatie (2000), *Samenwerken aan Integrale Wijkaanpak*, Curaçao

Dienst Cultuur en Educatie (1996), *Relato final orientashon Rayon 2*, Curaçao.

Directie Cultureel Educatieve Zaken (KEZ) / Eilandgebied Curaçao (1996) *Cultureel Educatief Wijkbeleid Curacao 1997-2000*, Curaçao

Eilandgebied Curacao (2002), *Stedelijk Ontwikkelingsplan [SOP] Binnenstad Willemstad 2001-2005. Integrale visie op het samenhang ontwikkelen van de ruimtelijke, economische en sociale pijlers voor de binnenstad van Willemstad*, Curaçao.

Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2003), *Ruimte voor de jeugd; een inventarisatie onderzoek naar bestaande faciliteiten voor kinderen en jongeren in verschillende wijken van Curaçao*, Curaçao

Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (2010), *Jong & Moeder. Een inventariserend onderzoek naar de situatie van tienermoeders op de Nederlandse Antillen*, FAJ in samenwerking met SIFMA, in opdracht van Samenwerkende Fondsen Aruba en Nederlandse Antillen, Curaçao/ Sint Maarten

Gill, R. (1999), *Een Eeuw Architectuur. De architectuur en stedenbouw van de twintigste eeuw op Curaçao*, Curacao. (Fleur de Marie testcase)

Grupo di trabou IPK/ UNA (1993), *Kultura, base pa desaroyo propio di Korsou. Nota di diskushon pa e seminario 20-21 di mart 1993*, Curaçao

Hartog, J. (1997), *De forten, verdedigingswerken en geschutstellingen van Curaçao en Bonaire. Van Walbeeck tot Wouters 1634-1942*, Zaltbommel.

Josefa, K. (2007), *Maandag 6 november 1967. De geschiedenis van de val van de Julianabrug*, Curaçao.

Kultura propio (1996), *Barionan, base pa un nashon*, Curaçao

Leue, H. (1993), *Hende ta sostenè lok'e e mes a yuda krea!*, Curaçao

Martina, C. (1995), *Buurtcentrum een van de mechanismen voor de ontwikkeling van de buurtbewoners*, Curaçao

Ozinga, M. (1959), *De Monumenten van Curaçao in woord en beeld*. Uitgegeven door de Stichting Monumentenzorg Curaçao

---

Pruneti-Winkel, P. (1987), *Scharloo. A nineteenth century quarter of Willemstad, Curaçao: historical architecture and its background, With Spanish, Dutch and Papiamentu summaries, Revised and enlarged edition 1990*, Den Haag

Römer, R. (1991), *De Sociale Geschiedenis van Willemstad. Haar wijken en hun bewoners. UNA-Cahier nr 35*. Willemstad, Curaçao

Secretariaat Stadsvernieuwing (2009), *Plan van aanpak 'Integrale Wijkaanpak Scharloobou & Fleur de Marie', Samenwerking tussen Unidat di bario en Secretariaat Stadsvernieuwing*, Curaçao

Victorina, A. (2010), *Afstudeerrapport. Onderdeel: hoofdstuk 3 topografische ontwikkeling van Willemstad, Nationaal Archeologisch en Antropologisch Museum [NAAM]*, Curaçao

Wallée, M. (2010), *Mapa Kultural di Kòrsou, Het Startbureau Foundation*, Curaçao

Wolfert, S. & J, van Ditzhuizen (2010), *Scharloo Renaissance*, Willemstad Curaçao

---

Colofon

Buurtprofiel Scharloo

Teksten:

Indigo Blue consult

In opdracht van:

Ministerie SOAW

Foto's:

Tysha Photography

Ariadne Faries

Grafische vormgeving:

Ariadne Faries

Print/Distributie:

Ministerie SOAW

Informatie:

Ministerie SOAW

Sector Familie en Jeugd

Apna gebouw 5e verdieping

Tel: 466 93 43

MINISTERIE VAN
**SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID
EN WELZIJN**